

ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่ ? ... เทียบได้จากเกณฑ์มาตรฐานทั่วไป

จัดทำโดยนางสาวนิดา บุญยรัตน์ พนักงานคดีปกครองชำนาญการ

กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร

สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

กรณีเจ้าหน้าที่กระทำความผิดในหน้าที่จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ หากเป็นการกระทำความผิดอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบในการกระทำความผิด เฉพาะกรณีที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น หากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำความผิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำความผิด ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

คดีที่นำมาเป็นอุทธรณ์ในวารสารกรมประชาสัมพันธ์ฉบับนี้ เป็นพฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่ ที่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหาย โดยคดีนี้ **นาย ส. (ผู้ฟ้องคดี)** เป็นเจ้าหน้าที่สังกัดมหาวิทยาลัย ตำแหน่งผู้จัดการโครงการศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี ของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี สังกัดมหาวิทยาลัย (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) มีหน้าที่และความรับผิดชอบตามใบกำหนดหน้าที่ (Job Description) ซึ่งต้องดูแลการบริหารงานทั่วไปของโครงการและ**ได้รับมอบหมายให้เก็บบัญชีของโครงการ** แต่เพราะการเข้าทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการที่เหลื่อมล้ำกัน โดยเจ้าหน้าที่บางคนเข้าทำงานเวลา ๘ นาฬิกา เลิกงาน ๑๖ นาฬิกา บางคนเข้าทำงาน ๙ นาฬิกา เลิกงาน ๑๗ นาฬิกา บางครั้งมีการสอนในวันเสาร์และวันอาทิตย์ นาย ส. จึงมอบบัญชีของงานให้แก่เจ้าหน้าที่โครงการทุกคน

ต่อมา หน่วยประมวลผลกลาง (CPU) ของเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องของโครงการ **จำนวน ๒ เครื่องได้หายไป** โดยไม่มีร่องรอยจัดแจง มหาวิทยาลัยจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และมีมติว่าไม่มีผู้ใดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน และรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงไปยังกระทรวงการคลัง ซึ่ง**กระทรวงการคลังเห็นว่านาย ส. เป็นผู้รักษาและควบคุมการใช้บัญชีของเจ้าหน้าที่** ภายในโครงการ แต่ละเลยไม่เก็บบัญชีไว้ในที่รัดกุมและมอบบัญชีให้บุคคลต่างๆ โดยไม่มีมาตรการควบคุมการใช้บัญชีของให้เป็นไปด้วยความระมัดระวัง และไม่ปรากฏร่องรอยการจัดแจงถือเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงให้นาย ส. รับผิดชอบใช้เงินเต็มจำนวนคือ ๓๒,๔๐๐ บาท (โดยหักค่าเสื่อม) มหาวิทยาลัยจึงมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒)

นาย ส. เห็นว่า ตนมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในใบกำหนดงานเท่านั้น ไม่มีหน้าที่ในการดูแลอาคาร สถานที่ และทรัพย์สิน ทั้งยังมีเจ้าหน้าที่อีกหลายคนมีบัญชีที่สามารถเข้าห้องได้ และไม่มีพฤติการณ์ที่เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง นอกจากนี้ ความเสียหายไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท มหาวิทยาลัยไม่ต้องรายงานกระทรวงการคลัง หลังจากอุทธรณ์คำสั่งและมหาวิทยาลัยได้ยกอุทธรณ์ นาย ส. จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งเรียกให้นาย ส. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

คดีนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ ๒ ประเด็น คือ

(๑) พฤติการณ์ของนาย ส. เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่ ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดี มีหน้าที่ความรับผิดชอบตามใบกำหนดหน้าที่ ซึ่งต้องดูแลการบริหารงานทั่วไปของโครงการ แม้ใบกำหนดหน้าที่จะไม่มีรายละเอียดให้ผู้ฟ้องคดีมีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินภายในห้องของโครงการก็ตาม แต่ตามใบกำหนดหน้าที่ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบริหารงานโดยทั่วไปของโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้ฟ้องคดีในฐานะผู้จัดการโครงการย่อมมีหน้าที่

โดยปริยายที่ต้องดูแลรักษาทรัพย์สินของโครงการ ซึ่งใช้สำหรับการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เนื่องจากหากขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนก็ไม่สามารถทำให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ประกอบกับผู้ฟ้องคดีได้รับมอบหมายให้ถือกุญแจห้องโครงการย่อมเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ฟ้องคดีในการที่จะต้องใช้ความระมัดระวังในการเก็บรักษากุญแจห้องโครงการ การที่ผู้ฟ้องคดีมอบกุญแจให้แก่เจ้าหน้าที่โครงการทุกคนถือ และผู้ฟ้องคดียังแขวนกุญแจลูกครอบไว้ที่โต๊ะในโครงการซึ่งสามารถมองเห็นและสามารถหยิบได้โดยง่าย ทั้งเจ้าหน้าที่ทุกคนในโครงการต่างทราบว่าผู้ฟ้องคดีแขวนกุญแจลูกครอบไว้ตรงจุดใด อันเป็นช่องทางหรือโอกาสให้เกิดมีการโจรกรรมเครื่อง ได้โดยง่ายพฤติกรรมของผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นต้องมีตามภาวะวิสัยและพึงใช้ความระมัดระวังให้มาก แต่ผู้ฟ้องคดีหาได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอไม่ จึงเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกฟ้องคดี จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

(๒) นาย ส. ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงใด ? ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การที่กระทรวงการคลัง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ฟังข้อเท็จจริงว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ที่เข้ามาในห้องโครงการเป็นคนสุดท้าย เป็นการฟังข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ แต่งตั้ง ซึ่งปรากฏว่ามีบุคคลอื่นเข้ามาใช้ห้องเป็นคนสุดท้ายและมีพยานเห็นว่าประตูปิดล็อกเรียบร้อยตามปกติ เมื่อคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมตามพฤติการณ์ ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้เต็มจำนวนความเสียหาย นอกจากนี้การที่ทรัพย์สินสูญหายส่วนหนึ่งเกิดจากความบกพร่องของผู้ถูกฟ้องคดีที่ไม่มีการวางระบบป้องกันทรัพย์สินเพื่อป้องกันการโจรกรรม โดยปล่อยให้เจ้าหน้าที่และนักศึกษาจัดวางระบบดูแลทรัพย์สินกันเอง จึงหักส่วนแห่งความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๘ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงควรให้ผู้ฟ้องคดีรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนร้อยละ ๕๐ ของความเสียหายทั้งหมด ส่วนมูลค่าความเสียหายที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบนั้น ได้แก่มูลค่าความเสียหายตามที่ปรากฏจากการตรวจสอบของคณะกรรมการการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มิใช่มูลค่าความเสียหายภายหลังจากการที่กระทรวงการคลังตรวจสอบและหักค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินแล้ว เมื่อคณะกรรมการฯ ดังกล่าวเห็นว่า มูลค่าความเสียหายคิดเป็นเงินได้ ๖๐,๐๐๐ บาท ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีหน้าที่รายงานกระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีเฉพาะส่วนที่เรียกให้ผู้ฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๓๕๔/๒๕๕๕)

จากคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดข้างต้นเห็นได้ว่า การกระทำใดจะถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่ จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณีประกอบกับพฤติการณ์และภาวะวิสัยของผู้กระทำละเมิดอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น ซึ่งหากเป็นการกระทำที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานที่วิญญูชนทั่วไปพึงกระทำหรือหากแม้ได้ใช้ความระมัดระวังเพียงเล็กน้อย ก็จะไม่เกิดความเสียหายขึ้น ย่อมถือเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งศาลปกครองมีอำนาจตรวจสอบทั้งในส่วนของการขึ้นตอนในการออกคำสั่งว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ทั้งพฤติการณ์แห่งการกระทำว่าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่ และจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานกำหนดในคำสั่งว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่